

1 Čo v praxi znamená právny pojem „rodičovské práva a povinnosti“? Aké sú práva a povinnosti nositeľa rodičovskej zodpovednosti?

„Rodičovské práva a povinnosti“ zahŕňajú okrem iného práva a povinnosti so starostlivosťou o fyzickú osobu a majetok dieťaťa a zahŕňa otázky týkajúce sa starostlivosti o dieťa, kde dieťa žije, styk s dieťaťom a poručníctvo.

Starostlivosť predstavuje právnu zodpovednosť za fyzickú osobu dieťaťa. Osoba, ktorá má dieťa v starostlivosti, má právo a povinnosť prijímať rozhodnutia týkajúce sa osobných záležitostí vo vzťahu k dieťaťu, ako napríklad kde bude dieťa žiť a ktorú školu bude navštevovať. Osoba, ktorá má dieťa v starostlivosti, je zodpovedná za zabezpečenie splnenia potrieb starostlivosti, bezpečnosti a dobrej výchovy dieťaťa. Osoba, ktorá má dieťa v starostlivosti, je takisto zodpovedná za zabezpečenie toho, aby sa dieťaťu poskytol potrebný dohľad so zreteľom na jeho vek, vývoj a ďalšie okolnosti, a musí sledovať, či sa dieťaťu poskytuje dostatočná podpora a vzdelávanie. Keď dieťa rastie a vyvíja sa, osoba, ktorá má dieťa v starostlivosti, musí čoraz častejšie zohľadňovať vlastné názory a želania dieťaťa.

2 Kto má spravidla rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu?

Dieťa majú zvyčajne v starostlivosti jeho rodičia alebo jeden z nich. Ak sú rodičia dieťaťa spolu zosobášení, keď sa dieťa narodí, majú dieťa automaticky v spoločnej osobnej starostlivosti. Ak sa rodičia zosobášia až neskôr, spoločnú osobnú starostlivosť získajú automaticky sobášom. Ak rodičia dieťaťa nie sú spolu zosobášení, keď sa dieťa narodí, dieťa je v starostlivosti matky. Rodičia však môžu jednoducho získať spoločnú osobnú starostlivosť registráciou. Otec sa môže takisto obrátiť na súd, aby získal dieťa do spoločnej osobnej starostlivosti alebo výhradnej starostlivosti.

3 Ak rodičia nie sú schopní alebo ochotní vykonávať rodičovské práva a povinnosti voči svojim deťom, môže tým byť namiesto nich poverená iná osoba?

V niektorých veciach sa môže starostlivosť o dieťa previesť z rodičov dieťaťa alebo jedného z nich na osobitne vymenovaného poručníka. Prevod tohto druhu môže byť relevantný v prípade, že rodič je vinný zo zneužitia alebo zanedbávania alebo inak zlyháva v jeho starostlivosti o dieťa spôsobom, ktorý predstavuje trvalé riziko pre zdravie alebo vývoj dieťaťa. Prevod môže byť takisto vhodný, ak sa jednému z rodičov alebo obidvom rodičom trvale bráni vo vykonávaní starostlivosti o dieťa.

4 Ako sa ustanovujú budúce rodičovské práva a povinnosti v prípade, že sa rodičia rozvedú alebo žijú oddelene?

Ak sa rodičia rozvedú, spoločná osobná starostlivosť pokračuje bez toho, aby súd musel prijať akékoľvek rozhodnutie v tejto veci v súvislosti s rozvodom. Ak jeden z rodičov chce zmenu v starostlivosti, musí požiadať o zrušenie spoločnej osobnej starostlivosti.

Ak jeden z rodičov chce zmenu v starostlivosti, otázka starostlivosti o dieťa sa môže vyriešiť na súde. Ak sa rodičia dohodnú o zmene, môžu túto záležitosť vyriešiť v dohode bez účasti súdu. Takúto dohodu musí schváliť výbor pre sociálne služby (*socialnämnd*), aby bola platná. To isté platí pre otázky o tom, s ktorým rodičom má dieťa žiť a ako má byť upravený styk s druhým rodičom.

5 Ak rodičia uzatvoria dohodu týkajúcu sa rodičovských práv a povinností, aké formality musia dodržať, aby bola dohoda právne záväzná?

Dohoda musí byť v písomnej forme a podpísaná obidvoma rodičmi. Okrem toho musí byť schválená výborom pre sociálne služby obce, v ktorej je dieťa zaregistrované.

6 Ak rodičia nedospjú k dohode o rodičovských právach a povinnostiach, ako inak môžu tento problém mimosúdne riešiť?

Obec má prostredníctvom výboru pre sociálne služby povinnosť ponúknuť rodičom odbornú mediáciu s cieľom dosiahnuť dohodu v záležitostiach týkajúcich sa starostlivosti, bydliska a styku. Mediácia je dobrovoľná. Vyžaduje sa preto, aby obidvaja rodičia spoločne požiadali o mediáciu. Ak sa rodičia vedú dohodnúť v záležitostiach týkajúcich sa starostlivosti, bydliska a styku, môžu podpísať dohodu, ktorá po schválení výborom pre sociálne služby bude mať ten istý účinok ako rozsudok súdu.

Ak sa rodičia obrátia na súd, súd ich môže odkázať na výbor pre sociálne služby na mediáciu, pokiaľ sa takáto mediácia neuskutočnila predtým a súd sa domnieva, že existujú vhodné podmienky na dosiahnutie súhlasných riešení. Ak rodičia podstúpili mediáciu, ale nedospeli k dohode, súd môže namiesto toho vymenovať niekoho, kto sprostredkuje dohodu medzi rodičmi. Súd má všeobecnú povinnosť usilovať sa o dosiahnutie súhlasných riešení vo veciach starostlivosti, bydliska a styku.

7 Ak pôjdu rodičia na súd, o akých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa môže sudca rozhodnúť?

Súd môže rozhodnúť o starostlivosti (výhradnej alebo spoločnej osobnej starostlivosti), bydlisku dieťaťa (s ktorým rodičom bude dieťa žiť alebo či dieťa bude žiť striedavo s každým rodičom) a styku (práve dieťaťa na styk s rodičom, s ktorým nežije).

8 Ak súd rozhodne o tom, že dieťa zverí do starostlivosti iba jednému z rodičov, znamená to, že môže rozhodovať o všetkých záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa bez toho, aby sa najskôr poradil s druhým rodičom?

Rodič, ktorý má dieťa vo výhradnej starostlivosti, má právo sám rozhodovať o osobných záležitostiach vo vzťahu k dieťaťu. Osoba, ktorá má dieťa v starostlivosti, sa o týchto záležitostiach nemusí radiť s druhým rodičom alebo mať jeho súhlas. Dieťa má však právo na styk s druhým rodičom a osoba, ktorá má dieťa v starostlivosti, má povinnosť uspokojiť toto právo. Osoba, ktorá má dieťa v starostlivosti, má takisto povinnosť poskytnúť druhému rodičovi informácie na uľahčenie styku s dieťaťom.

9 Ak súd rozhodne, že dieťa má byť zverený do opatery obidvoch rodičov, čo to znamená v praxi?

Spoločná osobná starostlivosť znamená, že rodičia sa musia rozhodovať o osobných záležitostiach dieťaťa spoločne. Východiskovým bodom je, že rodičia sa musia dohodnúť na všetkých otázkach týkajúcich sa dieťaťa. Spor o záležitostiach týkajúcich sa styku a bydliska dieťaťa však môže rozhodnúť súd (pozri uvedené).

10 Na ktorý súd alebo orgán sa mám obrátiť, ak chcem podať žiadosť o priznanie rodičovských práv a povinností? Aké postupy musím dodržať a aké dokumenty je potrebné k žiadosti pripojiť?

V záležitostiach týkajúcich sa starostlivosti, bydliska alebo styku môže rodič podať žalobu na okresný súd (*tingsrätt*) v mieste, kde má dieťa svoje bydlisko. Ak neexistuje príslušný okresný súd, právomoc má Okresný súd v Štokholme (*Stockholms tingsrätt*). Záležitosti týkajúce sa starostlivosti, bydliska a styku je možné riešiť aj v rozvodovom konaní.

Žiadosť o predvolanie musí mať písomnú formu a musí byť osobne podpísaná žiadateľom alebo jeho zástupcom. Žiadosť musí obsahovať údaje o stranách, konkrétne tvrdenie (t. j. o akej záležitosti žiadate súd rozhodnúť), okolnosti preukazujúce tvrdenie, informácie o dôkazoch a o tom, čo má každý dôkaz dokázať, a informácie o okolnostiach, na základe ktorých má súd právomoc rozhodovať vo veci. Uvedené písomné dôkazy sa musia predložiť spolu so žiadosťou.

11 Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch? Je k dispozícii mimoriadne konanie v naliehavých prípadoch?

Záležitosti týkajúce sa starostlivosti, bydliska a styku sú nediskrečné.

Záležitosti týkajúce sa starostlivosti, bydliska a styku sa vo všeobecnosti musia riešiť bezodkladne. Súd môže vo veciach starostlivosti, bydliska alebo styku vydať predbežné rozhodnutie. Predbežné rozhodnutie sa môže týkať napríklad otázky, kde bude dieťa žiť počas prebiehajúceho sporu, a platí dovtedy, kým sa nerozhodne o záležitosti právoplatným rozhodnutím.

Aj keď neexistuje osobitný formulár na zrýchlené riešenie záležitostí týkajúcich sa starostlivosti, bydliska a styku, každá jednotlivá vec sa posúdi podľa naliehavosti záležitosti.

12 Môžem získať právnu pomoc na pokrytie trov konania?

Vo veciach týkajúcich sa starostlivosti, bydliska a styku je všeobecným pravidlom, že každá strana znáša vlastné trovy konania.

Právna pomoc sa môže poskytnúť, ak sú splnené príslušné podmienky.

13 Je možné odvolať sa proti rozhodnutiu o rodičovských právach a povinnostiach?

Odvolať sa proti rozsudku alebo rozhodnutiu okresného súdu v súvislosti so starostlivosťou, bydliskom alebo stykom možno podať odvolaciemu súdu (*hovrätt*). Na to, aby odvolací súd mohol riešiť odvolanie, sa však najskôr musí udeliť povolenie na podanie odvolania.

Proti rozsudku alebo rozhodnutiu odvolacieho súdu je možné podať odvolanie najvyššiemu súdu (*Högsta domstolen*). Na to, aby najvyšší súd mohol riešiť odvolanie, je potrebné povolenie na podanie odvolania.

14 Niekedy môže byť nevyhnutné obrátiť sa kvôli výkonu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach na súd alebo iný orgán. Aké postupy sa v takýchto prípadoch uplatňujú?

Vykonať možno rozsudky, rozhodnutia alebo dohody o starostlivosti, bydlisku alebo styku. O výkon sa žiada na okresnom súde v mieste, kde má dieťa svoje bydlisko. Ak neexistuje príslušný súd, záležitosť týkajúcu sa výkonu rieši Okresný súd v Štokholme.

Okresný súd môže rozhodovať o rôznych opatreniach. V prvom rade sa súd zvyčajne snaží o dobrovoľné odovzdanie dieťaťa. Ak to nie je možné, súd môže nakoniec rozhodnúť o uložení podmienenej pokuty alebo vrátení dieťaťa. Uloženie podmienenej pokuty znamená, že osobe, ktorá sa stará o dieťa, hrozí zaplatenie značnej sumy peňazí, ak neodovzdá dieťa. Vrátenie dieťaťa je veľmi nezvyčajné opatrenie, o uložení ktorého sa rozhodne, iba ak nie je možné riešiť situáciu iným spôsobom a aby sa zabránilo utrpeniu vážnej ujmy dieťaťa. To znamená, že polícia získa dieťa a odovzdá ho osobe, ktorá ho má v starostlivosti.

15 Čo musím urobiť, aby bolo rozhodnutie o rodičovských právach a povinnostiach vydané súdom v inom členskom štáte uznané a vykonané v tomto členskom štáte?

V niektorých veciach sa uplatňuje nariadenie Brusel II. Žiadosti o vyhlásenie vykonateľnosti sa vo Švédsku podávajú odvolaciemu súdu Svea (*Svea hovrätt*).

V iných veciach sa v krajinách, ktoré pristúpili k Európskemu dohovoru z roku 1980 a Haagskemu dohovoru z roku 1996 uplatňujú tieto dohovory. Žiadosti o výkon rozhodnutia podľa Európskeho dohovoru z roku 1980 sa podávajú okresnému súdu v mieste, kde má dieťa svoje bydlisko. Žiadosti o výkon rozhodnutia podľa Haagskeho dohovoru z roku 1996 sa podávajú odvolaciemu súdu Svea.

16 Na ktorý súd v tomto členskom štáte sa mám obrátiť, ak chcem namietiť proti uznaniu rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré vydal súd v inom členskom štáte? Aký postup sa uplatňuje v týchto prípadoch?

Ustanovenia, ktorými sa to upravuje, sa nachádzajú v nariadení Brusel II.

Vo veciach, v ktorých nastane táto otázka, je možné takisto vzniesť námietku, že rozhodnutie nie je uplatniteľné alebo nie je vykonateľné.

17 Ktorý právny poriadok uplatňuje súd v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, ak dieťa alebo účastníci konania nežijú v tomto členskom štáte alebo majú odlišnú štátnu príslušnosť?

V zásade sa uplatňuje právo krajiny, v ktorej má dieťa bydlisko.

Posledná aktualizácia: 24/07/2019

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné kontaktné body EJS. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu.

Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci ani Európska komisia nenesú žiadnu zodpovednosť ani inak neručia za informácie alebo údaje, ktoré tento dokument obsahuje alebo na ktoré odkazuje. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.